

ÉLET ÉS IRODALOM
 SZÉPIRODALMI ÉS
 TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő és lapulajdonos
KORBULY JÓZSEF.

Előfizetési ár:
 Egész évre 6ft.
 Fél " 3 " 50k.
 Negyed " 1 " 50k.
 Egyes szám ára 12kr.

*Szerkesztői iroda és
 Kiadó-hivatal:*
 Kolozsvárt, Bel-Monostor
 utca 20sz.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS

AZ

„ÉLET és IRODALOM”

1884. év második félévi folyamára.

Az „ÉLET és IRODALOM” című, az erdélyi részek egyetlen szépirodalmi és társadalmi közlönyére nyitjuk meg az előfizetést júli—december folyamára.

Eddigi — bár rövid — pályafutásunk felment attól, hogy nagyhangu ígéretekkel biztassuk az olvasó közönséget az előfizetésre; s e pusztá ígéretek után tartssunk igényt a közönség pártfogására.

A nélkül, hogy a szerénytelenség vádjától tartanánk, hivatkozhatunk a kiváló írók fényes sorára, kiknek szives közreműködése tette lehetővé, hogy lapunkat irodalmi színvonalra emeltük.

A lefolyt félévi folyamában a következő írók neveivel találkozhattak olvasóink: Jókai Mór, Brassai Sámuel, Imre Sándor, Beöthy Zoltán, Szász Béla, Szász Gerő, Endrődi Sándor, Ábrányi Kornél, Jakab Ödön, De Gerando Antonina, Gyarmathy Zsigmond, Sáni Lászlóné, Baitha Miklós, Jakab Elek, Széchy Károly, dr. Ferenczi Zoltán, Csernátoni Gyula, Medgyes Lajos, Lövey Klára, E. Kovács Gyula, Petefi István, Gabányi Árpád, Tolnai Lajos, György Aladár, Lugosi József, Ábrányi Emil, Dengi János, Réthy Lajos, Sümegi Kálmán, dr. Boros Gábor, Bartók Lajos, Reviczky Gyula, Farnos Dezső, De Gerando Attila, Jancsó Benedek.

Lapunk előfizetési díja marad a régi:

Egész évre 6 frt. || Fél évre 3 frt.
Évnyegyre 1 frt 50 kr.

A vidéki előfizetési díjak a kiadóhivatalhoz (Kolozsvárt belmonostor-utca 20. sz.) küldendők; helybeli előfizetéseket pedig Stein János könyvkereskedése fogad el.

Mutatványszámot ingyen és bérmentve bárkinek küldünk. Továbbá tudatjuk, hogy új előfizetőink lapunk első félévi folyamát 2 frt 50 krért utánrendelhetik.

HIRDETÉSEK

EREDETI
FRISTER és ROSSMANN
VARRÓGÉPEK.
Amsterdamban az 1883-diki kiállításon
„ARANY ÉREMMEL”
kíöntetett, tehát a legnagyobb elismerésben részesített
SINGER
varrógépeket készpénz, vagy 1 frt heti részletekbeni fizetések és hat évi írásbeli jótállás mellett ajánlja
Neeser János és társa
Kolozsvárt, tordautca 1. sz.
(7) (37—52)

Valódi mosott pamut.

Női kézimunka.

Öszi ujdonságok: asztalfutók s közepek, védkendők, párnák, hingtaszék-betétek, utazótakarók, stb. kézimunkák éppen most jelentek meg és nálunk jutányosan kaphatók.

A jövő évi kiállításához ajánljuk dús anyagraktárunkat, mintáinkat és rajzainkat.

Vidéki megrendelések és fölvilágosítások legpontosabban teljesítetnek.

Lustig Eszti és Neményi Hermin
BUDAPETS, Haas-féle palotában,
(25) szemben a „Magyar Király” szállodával. (1—*)

Valódi mosott pamut.

Hímző anyagok.
Kanevasz-szövetek.

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDA.

STEIN JÁNOS

KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDÁSZ KOLOZSVÁRT.

Ájánlja az ev. ref. főtanoda általa már 35 éven át kezelt és legujabban a kor igényeinek megfelelőleg a egmodernebb betűkkel berendezett

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDÁIÁRT.

A könyomdában szakképzett metsző és nyomó van alkalmazva.

A nyomdai gépek elegendősége, valamint a munkaerő teljes száma lehetővé teszi, hogy minden

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI MUNKÁT

határozott időre, tisztán, izléssel s oly olcsó árban képes előállítani, hogy bármely hazai nyomdával versenyezhet

A munkákhoz szükséges **papir** csak **rendes gyári árban** számítja.

Mindennemü és nyelvü **könyvek, folyóiratok, iskolai értesítők, köz- és magán hivatalok részére szükséges rovatos ívek, körlevelek, árjegyzékek, számlák, diszes kiállítású diplomák és tanulólevelek, nász-, gyász- és vigalmi jelentések, névjegyek, meghívók, tánczrendek, gyógyszerári jelzetek bor, rozsolis és más vignettek, új évi és más alkalmi üdvözetek, vámjegyek, vásárczédulák, hirdetmények, bármily nagyságu falragaszok, szóval minden e szakmába vágó fekete vagy színnyomatu munkák csinos kiállítását jutányos áron elfogadja.**

Megrendelések Stein János könyv- és zeneműkereskedésébe (bel-középutcza 1. sz.) vagy a nyomda helyiségébe (bel-farkasutcza 20. sz.) intézendők.

— Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl. —

Különösen a **kir. közjegyzők, megyei és városi hatóságok és a községi előljáróságok, valamint takarékpénztárak és biztosító-társaságok** figyelmét bátorodik arra fölhívni, hogy hivatali szükségletekre megkivántató nyomtatványok gyors kiállítására s legolesőbb árszámítására különös sulyt fektet. **A községi bíróságok** részére szükséges nyomtatványokból raktárt tart s azokból kis mennyiségben **konez számra** is jutányos áron szolgál.

Az e rovat alatt közlött ÚJ KÖNYVEK és ZENEMŰVEK.

Kolozsvárt Stein Jánosnál

kapthatók, a hol vidéki szives megrendelések gyors és pontos teljesítéséről a legjobban van gondoskodva.

STEIN JÁNOS
erdélyi muzeum-egyleti könyvkiadó és könyvárus
könyv-, mű- és zeneműkereskedése

KOLOZSVÁRT.

ÚJ ZENEMŰVEK.

Legujabb népdalok:

Öt eredeti magyar népdal.

Tartalom: 1. Fülemlé, sárga rigó...
2. Barna szemeidben...
3. Csillag ragyog, csillag tűnik...
4. Hull a zápor...
5. Cserke Ferke...

Szerző és zongorára alkalmazta Vass Bertalan.

1 frt.

Nefelejts-csárdás. Zongorára szerző Fejér Ferencz.

80 kr.

14 eredeti népdal Tompa Mihály költeményeire.

Tartalom: 1. Messze földre bujdosott a galambom...
2. Tó közepén bokor sás...
3. Tur mezején búra nevelt az anyám...
4. Kifortt már a mézes máli...
5. Messze jártam heted hét országon...
6. Vize sincs szárazon...
7. Kis kertemben kiszáradt az eperfa...
8. Kicsi madár a pacsirta...
9. Hozd át révész a dereglyét...
10. Muzsikálnak hegedülnek...
11. Bánfalusi toronygombja...
12. Te vagy az én boldogságom...
13. Elviritott a rozs meg is értt...
14. Piroslík a bokor gyenge hajtása...

Énekhangra zongora kísérettel szerző Hoós János.

1 frt 50 kr.

A tót leány. Almási Tihamér népszínművének összes eredeti dalai, szerző Serly Lajos.

1 frt 50 kr.

Turi Borcsa. Gerő K. népszínművének kedvelt dalai. Énekhangra zongorakísérettel alkalmazta Bánfi Sándor.

1 frt 20 kr.

Széchenyi Induló. Zongorára szerző ifj. Fahrbach Fülöp.

60 kr.

Nyulacska csárdás. Zongorára szerző Serly Lajos.

1 frt.

Ha ő nevet... Keringő. Énekhangra és zongorára szerző Bánfi Sándor.

1 frt.

Virágvölgyi emlék. Ennek a kis lánynak... s más kedvelt népdalokból Zongorára alkalmazta Nagy Zoltán.

60 kr.

Tíz legujabb magyar népdal. Zongorára énekhanggal összegyűjté Csengeri Gyula.

1 frt 20 kr.

Tiszavidéki hangok. Énekhangra zongorakísérettel szerkeszté Huber S.

1 frt.

Tartalom: 1. A mi házuk felett csak egy csillag van...
2. Csicsóné galambom...
3. Kalapom, kalapom csurgóra...
4. Nefelejts az én nevem...
5. Csomodi csósz...
6. Erre gyere galambom...

Gyene Gusztáv legujabb dalai. Hét eredeti magyar népdal zong.

1 frt 20 kr.

Tartalom: 1. A gomöri nagy erdőben...
2. Kivirit a rózsabokor...
3. Kesely az én paripámnak a lába...
4. Nem kérdelem én...
5. Kalapomon elhervadt a gyöngyvirág...
6. Hogyha minden sohajtásom...
7. Szerettelek de titkoltam...

Hanka Csárdás. Elegáns salon-csárdás, szerző Serly Lajos.

1 frt.

A Fütty. Nyirő Sándor népszínművének összes eredeti dalai, szerző Serly Lajos.

1 frt 50 kr.

Turi Borcsa. Gerő Károly eredeti népszínművének közkedveltségű dalai Énekhangra zongorakísérettel alkalmazta Herczenberger I.

1 frt 50 kr.

A vén kupecz. Berczik Árpád népszínművének összes kedvelt eredeti dalai. Zongorára szerző Serly Lajos.

1 frt 50 kr.

Tartalom: 1. Dal a mézeskalács-szivről.
2. Tekintsen, kacsintson.
3. Hej! ha nekem azt sohasem.
4. Kettős.
5. Csicsóné.
6. Ades anyám, baja van a szívemnek.
7. Barna legény.
8. Uri tempó, paraszt tempó.
9. Csak ne kéne várni papra.
10. Szépen zöldél az eperfa levele.
11. Szépen szól az erdőn a fülemüle.

Elegáns csárdások. (Csárdás noble). Tartalom:

1. A mi házuk felett csak egy csillag van...
2. Csicsóné galambom.
3. Kihasadt a lánjal az égen.
4. Csósz vagyok én a csomodi határon...
5. Likaci, likaci.
6. Sarkantyú csárdás.

Zongorára alkalmazta Ábrányi Kornél. III-ik füzet.

1 frt.

Elektrikus csárdás. Technikus csárdás. Zongorára szerző Pischinger Gyula, technikus.

1 frt.

Fájó szivből. 3 eredeti magyar dal:

1. Borus az ég...
2. Haldoklik a sárga ősznek aranszínű virága...
3. Elhervadt a falu legszebb leánya...

Szövegét írta Pálmai Ilka, énekhangra és zongorára szerző Kereszty István.

80 kr.

Szivhullámok. 10 eredeti dal, zongorára szerző Szentirmay Elemér.

1 frt 80 kr.

Tartalom: 1. Nyugtasd rajtam szép szemeid...
2. Egyszer volt egy legényke...
3. Jázmin bokor...
4. A kisasszony azt gondolta...
5. Fehér galamb...
6. Mikor én a dalos madárt hallgatom...
7. Nagy buja van a kis lánynak...
8. Tarka-barka bőrű kis czieza...
9. Hívom ki, csalom ki...
10. Falu bosszat... (Betyárdal).

Alice. Tipegő „Rip van Winkle” című operettből. Zongorára írta Herczenberger István.

60 kr.

A csókon szerzett völegény. Szigeti József népszínművének összes eredeti dalai. Énekhangra és zongorára szerző Serly Lajos.

1 frt 50 kr.

Tartalom: 1. Debreczenteen jártam én...
2. Itt vagyunk mi fiatal lányok...
3. Túl a nagy Krivánon...
4. Arva vagyok...
5. Pálmay Ilka tót notája.
6. A hárfás leány (Románéz).
7. Pálmay Ilka zsidó notája.

Kolozsvári noták. Hét eredeti magyar dal. Szerző Lányi Ernő.

1 frt 20 kr.

Tartalom: 1. Jaj de szegény lettem...
2. Terébély bukkfa...
3. Kakuk madár...
4. Temessetek, temessetek...
5. Erselindi csárda...
6. Csángódal...
7. Elöntötte már a Szamos partját...

Noblesse oblige. Keringő. Zongorára szerző Geiger A. Mór.

1 frt.

Ha atta keringő. Szerző Ibrányi Jenő.

1 frt.

Gasparone. Millöckertől. I. II. Potpourri

à 1 frt 50 kr.

Gasparone. Marsch Millöckertől.

30 kr.

Carlotta-Walzer. Gasparone operettből.

1 frt.

Preciosa. Polka-Mazurka. Zongorára szerző Fahrbach Ph. Jun.

75 kr.

Garçonleben. Polka. Zongorára Fahrbachtól.

75 kr.

Viererzug. Gyorspolka. Zongorára Fahrbachtól.

75 kr.

Bauernball. Polka-Mazurka. Fahrbachtól.

75 kr.

An die Herzenswelt. Keringő. Zongorára szerző Fahrbach Ph. Jun.

1 frt.

Maiglöckchen. Polka Fahrbachtól.

75 kr.

Tempefői. Eredeti magyar vígdalmű. Szövegét írta Rákossy Jenő, zenéjét szerző Erkel Elek.

1 frt 80 kr.

Enfin... seuls! Végre egyedül! Valsa pour Piano, par Louis Aradi.

1 frt.

Laura Walzer, nach Motiven der komischen operette: „Der Bettelstudent“ von C. Millöcker für Piano.

1 frt.

Intermezzo. Pas de fleurs. Grande Valse aus dem Ballet „Naila“ v. Léo Delibes. Pour Piano

1 frt 20 kr.

Gemüthswelle. Polka-Mazur v. E. Strauss.

72 kr.

Die Kärntnerin. Polka française für Pianoforte von Anton Faulwetter.

60 kr.

Vidékre, az árnak postautalvánnyal való be- küldése mellett, bérmentve.

ÉLET ÉS IRODALOM.

SZÉPIRODALMI ÉS TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Negyedévre	1 frt 50 kr.
Félévre	3 " — "
Egész évre	6 " — "

Egy szám ára 12 kr.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

KORBULY JÓZSEF.

Az előfizetési pénzek, valamint a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőhöz küldendők. (Kolozsvárt, Belmonostor-utca 20. sz.)
Helybeli előfizetéseket elfogad Stein János könyvkereskedése.
KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

I. Évfolyam.
Harmánczhetedik szám.

Megjelenik minden vasárnap 1—1½ ívnyi terjedelemben.

Kolozsvárt.
1884. szeptember 7.

Az új kor szelleme.

(Két közlemény.)

I.

Indazon elnevezések között, a melyekkel gondolkodó elmék az embert valaha illeték, legjobban megragadta figyelmünket a Gascal „gondolkodó nádszál“-a. Nemcsak mivel minden meghatározások között legtalálabbban fejezi ki lényünket: hanem azért is, mert e két szó magában egyesíti mindazt, mit a szellem több óriásai az idők különböző változatain át a föld fejedelméről mondtak. — E szóban „gondolkodó“, ott van Mózes „Isten képmás“-a, Plató „csudá“-ja, Sokrates „kis isten“-e; e másban meg „nádszál“, ki ne ismerné föl Glatinos „nyomorá“-t, Aeschylus és Aristophanes „föld fiá“-t és „halandó“-ját épp úgy, mint Homérosnak egy „hulló falevél“ képében rajzolt gondolatát. S bizonynyal az, ki e két szót egybekapcsolva vizsgálja, a „gondolkodó nádszál“-ban nyilván föltalálja a gúnyt, kicsinylést, mely Schakspeare vagy Gindaros keblében lakott, midőn az előbbi az embert „egy álom árnyéka“-nak, az utóbbi „egy árnyék álma“-nak nevezé. Árnyéknak, hogy megjelölhesse semmiségét, álomnak, hogy el ne tagadja szellemét.

A „gondolkodó nádszál“-ban a Börne „föld gondolata“, Schiller „férgék elseje és legnemesbika“ tökéletesebb alakban egyesül. Egyedül a Stagirita (Aristoteles) mindenben önálló lángelméje okozhatna némi nehézséget; az ő „kisvilág“-a több és tökéletesebb valami, mint egy „gondolkodó nádszál.“

Igen, az emberiség története egy gondolkodó nádszál története.

Egy gyöngé nád, a nagy világ, egy vizesöppmilliárd sima, majd meg háborgó tükre mellett egyre fejjlik-hajlik, majd az orkánok borzadalmas zúgása alatt itt-ott meg-megtörik. De egyre, szüntelen gondolkodik.

E nád történetében ránk nézve minden korai között bizonynyal legkevésbé tiszteletes, de mégis bár gyakran öntudatlan, legtöbb érdekléssel bír a jelen. Nem hisszük tehát, hogy érdektelen munkát

végezzünk, midőn a nád jelen gondolatait vizsgálva, férfikora szellemének keletkezéséről és mivoltáról akarunk szólni.

A világon, mióta Amerikát fölfedezték, egy irány uralkodik, melyet joggal tulhajtott realizmusnak nevezhetünk. E világrész fölfödözés előtt jóval már az emberek óhajai tetemes változásokon mentek át; új, a régiekkel homlokegyenest ellenkező vágyak keletkeztek a szivben és nőttön-nöttek. S minthogy újsággal kezdődik az új, az új vágyak megnyiták a szivre nézve az újkort. Valóban a sziv már rég az újkorban volt akkor, midőn az értelem még mindig a középkorban vesztegelt. De im a XVI-ik század szive óhajította, hogy az értelem is működésében a század vágyai irányát kövesse és Baco, ki ez óhajtást tisztábban fogta föl, mint a többi emberek, Novum organum-ában kimondá, hogy a sziv, mint végre mindenbe, beleunt a szellembe és a végtelenbe is és ezért a tudományak is most már az anyag és a véges vizsgálatával kell főképp és mindenekelőtt foglalkoznia. A szó elhangzott, az emberek mit eddig csak sejtettek, megértették, és az értelemre is új kor hajnalodott.

A XVI. század vallási villongásai, melyek a idealismusért való harcoknak látszanak, csak az átmenet, az előkészület mozgalmak a realizmus megalkotásáért. Mi okozta hát a tulhajtott realis irányt, honnan van az, hogy az emberi szellem három század óta oly útra tér, melyek multjával merőben ellentétesek? Ez az első és legfontosabb kérdés, mely az újkor történetének vizsgálója előtt fölmerül.

Az emberi szellem történelmét nemcsak jogunk van, de úgy is kell vizsgálnunk, mint egyes léleknek életét. Az emberiség nagy szivét, bár nagyobb időközökön át ugyanazon szenvedélyek zaklatják, lényé a természet egyazon törvényeinek van alávetve, mint a mi kis, egy pár csöpp vértől mozgatott szivünk. És így, ha való az, hogy az egyes ember életében férfikorára ifjúkora van legelhatározóbb befolyással, igaz az is, hogy az emberiség ifjúkora, a középkor, határozta meg férfikorának, az újkornak szellemét is. „Valóban csudálatos, hogy a földkerekség multban és jelenben élő népei mennyire egy egészet képezünk. Erkölcsi természetünket illetőleg szépen mondja Smiles (Önsegély II. 201.): „Nem lehet olyan elkövetett tett

vagy kiszalasztott szó, mely soha ki nem nyomozható következmények láncolatát ne vonná maga után. A jelenkor gyermeke olyan, mint valami gyümölcs, mely a mult századokról átszállott művelődési eszközök behatása folytán képződik s juthat el teljes érettségre . . . Tetteink nem enyésznek el s habár a test porrá, párává oszlik is szét, jó vagy rossz tetteink kiható befolyásuk nem maradhat el. E nagy horderejű, ünnepélyes tényen alapul az emberi léttel járó roppant felelősség.“ Az apa nemeslelkűsége épp úgy, mint nemtelen gondolkodása, még dedumokáiban is részben vagy egészben bizonynyal újra él. S hogy az utódok physikai lényé föltétlenül elődeiktől függ, ez oly napnál világosabb igazság, melyet állítani is fölösleges.

Pedig emberi természetünket illetőleg változhatatlan a törvény, hogy minden bárminemű tulságnak az ép ellentétes tulság a büntetése. Minden földi dolog tulságosan élvezve az undor érzetét kelti föl bennünk s vágyainkkal önkéntelen ellentéteséhez fordulunk. Oly hétköznapi igazság ez, a melyet mindenikünk a köznapi élet zajában százszor megfigyelhet önmagán.

Ez alapigazság elfogadásával, úgy hisszük nem tévedünk, midőn az új kor szellemének, tulhajtott realizmusának keletkezését egyes emberek életéből vett példával igyekszünk megvilágítani. Ismertünk férfiakat, kik idealismusukban egész a szélsőségekig mentek. Kik oly magasra emelkedtek lényöknek egyik része, az anyag fölé, hogy tiszta szellemeknek látszottak, de im a természet szólott s a tulság megboszulta magát. A szellemek nemcsak leszálltak magaslatokról, de estek és nem mint a közlekek egy örvényen át, hanem a mélységek mélyéig. Égő hitökből, hitehagyókká lettek, földöntuli szerelmökből érkeik hitvány dajkáivá sülyedtek, s le akarván rombolni a templom és a sziv oltárát, a tudományak és a művészetnek az anyagelviség hirdetői lőnek. Ez emberek élete élő képe a közép- és újkor szellemének.

DR. ESTERHÁZI SANDOR.

ÚJ VILÁG.

— Elbeszélés. —

Irta: TOLNAI LAJOS.

Ötödik fejezet.

Fényes eredmény.

(Folytatás.)

néhány perc múlva új ember lépett be információival.

Apróra nyirt barnahaju, kék szemű kis zömök ember, gömbölyű, daczos fejével, ó-divatú magyar ruhában, peczkesen, mikor nem beszélt, akkor is feltátozott, vastag ajku szájjal.

Széttekintett, megrázta magát, mint a vízből felbukott és partra vergődött eb.

— Méltóságos uram, a legnagyobb uzsorással beszélt, olyan zsebmetszővel, a kinek váltói 360 perczentet fajzanak. Markában az egész Várölggy intelligenciája. Felesége vitt a házhoz néhány ezer forintot, s ma 70—80 ezer forintig állanak. Egész rendszerezett fizete, irodája van. Maga a püspök se bir vele, mert a váltókat felesége nevére forgatja. Nem mutatta be nyelvészeti munkáit, nem beszélt nagyszerű, tudományos rendszeréről, a görög világról? Le kell rántanom álarczát, s lehúzó a hetedik bőrig. Mindenütt nyomom kísérem. Ah, eszesnek, eszes ember, finom társalgó, barátságos vacsorázó, elegáns öltözetű, tiz rendbeli öltözete, halom új cipője, de mind uzsorában. Processiók idején a sátor egyik nyelét mindig ő viszi, Urnapkor a zöld lombot ő adja: oh becsületes, vallásos rabló. De kellene neki már egy új tér. Mindighát jó lenne új hadiszállásnak. Itt még szűz a kövér talaj, itt jó beosztással ötszáz perczentre is lehetne dolgozni. Látom itt sok ur lakik, kövérek, vidámak, barátságosak. Még a sovány sem érzi köztök soványságát. Oh, választassa meg ezt a tisztelt iskolaszék és fogadom, hogy tiz esztendő múlva Méltóságos uramra még a kedves édes mamája sem ismer reá, mert ez a szeretett drága, élete párjával még a belső részéről is le fog kaparászni min-

den használható zsiradékot. De most már egy rövidke perczig úgy-e főtisztelendő uraim szólnék már magamról is? Nem szokásom, bizony ha teszem: erőltetve teszem. Sok a kutya, hát még a róka! Elhiszem, tiszta magyar szellemben akarja neveltetni Méltóságod az iskola ifjúságát, erős baloldali szellemben? Helyes. Minden kormányt utálok. Rabszolgaság megölje az erkölcsöknek. Pap, becsületes ember nem is lehet más, mint baloldali. Ha ide juthatok, tényekkel fogom megmutatni, hogy mi a tiszta magyar nevelés. István, Sándor, József bátyám, ezek az én lámpásaim. Erősen becsülöm Ősz Ádámot is, felséges egy tiszta karakter, olyan magyar ember nincs több. Úgy vágja a németet, mint a bokrot. Hogy a forradalom után milyen hatalmas magyar volt. Lelki rokonok vagyunk. Csókolom a drága multját. Nem is adná Csütörtökvásár egy fehér loért. Ilyen magyart teremtsen az isten sokakat s Árpád magja nem vesz ki. Tehát a magyar nevelés uram, Méltóságos uram, az egyenes, hízélgést nem ismerő, szittya nevelés! A nép mindenekfölött; itt az ész, józanság, politikai bölcsesség. E legyen vezérünk. Csak a népet nem lehet megvesztegetni. Tüzre rakatnék minden alávaló mamelukot. Ha Méltóságod kegyes gráciáját — csókolom a drága kezeit — szerencsés lejendek megnyerhetni: reményelem, már a legközelebbi cyc-lushan országos képviselőnkül tisztelhetadjük. Reméllem, tetszik engemet érteni. Azt a kicsiny fizetést, a mit itt munkámért kapándok: gazdagon vissza fogom szolgáltatni kegyelmességednek. Hanem legyen úgy, mintha nem szoltam volna ezekről egy szót is, de el kellett jönnöm, hogy megmondjam, hogy pártunk jövőre kit nézett ki legalkalmasabb képviselőjéül. Mi mindenkit jó előre ki szoktunk nézni s a kit mi kinézünk: az olyan zikher. Most Kalap Józsit és Pepecs Pista öcsémet, a két derék csütörtökvásári journalistát akarjuk bealkalmaztatni. Ma baloldaliak, holnap jobb-oldaliak, csak használhassanak pártunknak. Fain fiuk. Lehozzuk egyszer őket ide. Az a furcsaságuk, hogy az egyik örökösön kürtő kalapot visel, a másik meg malomkerék szélességűt. De nagy magyarok, naturalista zsenik. Majd megismerkedünk velük. Én tehát csókolom a kegyes kezeit méltóságos uram. Mindenekelőtt a haza, erkölcs, szabadság, függetlenség — — — S távozott.

— Nagyszerű ember — sóhajtott fel elragadtatva az ifjabb papság képviselője, a káplán ur. Igazi magyar, mily szabadon beszél. Nagyszerű.

— Én az illet — csapott öklével az öreg pap az irat-csomagra — egy semmirevaló ámitónak tartom. Egy szót se hiszek abból, a mit mond. Mindig nevetett. Minket nevetetett. Méltán.

— De pedig tisztelendő atyám — nekem is tetszik — szolt a patronus ur; és bizonyosan tovább folytatta volna, ha egy bóbitás kalapu sovány asszonyság nem suhant volna be a nagy magyar után.

— Borzasztó csuf — sugott oda az uraság a káplán urhoz.

— Horgolás, kötés, fűzés, öltés, himezés, hámozás, varrás, foltozás, szabás, táncz, ének és minden vele járó tantárgy gyorsan elhangzott és a szegény hebegő asszony is gyorsan eltávolított.

Majd mosolygó, fürtös szép kis teremtés lebegett az urak elé kecses tánczlépésekben. Röviden beszélt, inkább énekel s eltűnt.

Az uraság szívesen megígért mindent.

— Ej, ez csinos volt — pödörgette Turjáni ur bajusza helyét. Csinos, csinos.

Magas, szöke kisasszony követte.

— Én az igaz — fordult a szép nő az előbeszéd után a nyomósabb argumentumokhoz — nem voltam színész, mint Kaczér Sarolta kisasszony, a ki előttem lépett volt ide — de, de . . .

És Kaczér Saroltának csuf tényei kerültek napvilágra.

Barnák, szökek, veresek, soványak, kövérek, magasak és alacsony természetiek után lépett be Sárosiné Weisz Emilia — egyedül, mert férje az ajtó előtti tért foglalta el.

Soha szebb szemek nem tündökölhettek e teremben és soha pirosabb és bájosabb ajkak nem mosolyoghattak az uraságra, mert Turjáni ur egyik székről a másikra ültette a gyönyörű barna nőt, ki elragadó finom mozdulatokkal készítette elő (mint hangversenyeknél a hallgatóságot) a három censort, igéző, szemérmes, halk hangú előterjesztésére.

Pontról-pontra közelebb huzódott az urasághoz, ki semmit se hallott, csak a csodálatos szép szemeket nézte, az aczélfekete omló haját — és a telt, kipirosodott arcokat.

TÁRCZA.

NÉPÉLET ÉS TÁRSULÁS.

(Emlékezés a Székelyföldre.)

Nemcsak a földnek, de a társadalomnak is megvan a maga különböző zonája. A Székelyföldet heroikus zonának nevezhetnők. Alig van hazánkban népfaj (pedig balsorsunk eléggé felruházott ilyenekkel!), mely szívósabban ragaszkodnék apái szokásaihoz, ősei földjeihez, mint a székely. A kerítésen, az udvaron, a házföldelen, az utcára nyíló egyes vagy kettős ablakon, a tornáczon, a templomon, a templomereszen, a ruházaton, egy szóval: minden meglátszik a traditioi kultusa. De kiérzik ez legkivált a beszédből.

A székely nép, mint hegyi nép, szereti a szót nyújtani s az egyes szókat bizonyos hangokkal ösz-

szekőtni. Ily összekötő hang sok helyt a j. „Hal-lod-é té-j“ „Möny é nő-j!“ „Bözzög eladá-j-azt a jó kabalát“ stb. Ilyformán bizonyos mértékben énekléssé változik a nép nyelve, melyre a hegyek közt élés adta kétségkívül az első impulsust.

A székely hiven megőrzi házi szokásait mindenütt. Ha a szászok vagy oláhok közé viszi épületfaját vagy do cz káját: a zekéjéről megismered, hogy ki ő? Romániában, Moldovában s a világ bármely zugában konokul megőrzi szülőföldén szerzett vonásait s ő soha, sehol sem akar egyéb lenni, mint széköl vagy székő j embőr-nél.

A falusi székely véghetetlenül „nyájas“ lény. Ha 15—20-ad magával indult el szekerességre: el nem indul hazafelé, míg legutolsó társa is el nem adta portékáját. Addig pedig üres szekérral is mind kísérgeti a többit, hogy valamiképp tölük el ne maradjon, hozzájuk hűtelen ne legyen. Szintugy van az a városra zöldséget vagy tejet hordó asszony néppel: azok is mindig csoportosan szeretnek jönni-menni.

De már nem ilyen a városok népe. Alig van érdekesebb ellentét, mint egy székelyföldi kis fürdő, városról összegyűlt vendégei és a nekik tejet, gyümölcsöt, zöldséget hordó falusiak közt. Ezek, mint

az utszéli virágok, békében megférnek egymásmellett: ám amazok nagyon is különböző társadalmi rétegeket representálnak. Mindenkinek elsőben a fogát, akarom mondani a születését vizsgálják meg. Ha netalán valamelyik őse a trachyt rétegbe keveredett, ne adj isten, hogy a palaretegbeliekhez jó szívvvel szóljon. A csillámpala-rétegbeliek (s ilyen a legtöbb!) gyakran egymást is lenézik, ha t. i. egyik résznek nagyobb a kirakata, mint a többieké. Az egyrétegbeli (mondjuk: a társadalom fővenykő, pala, mészkő rétegeiből származott) férfiak még csak megvannak valahogy egymással; hiszen otthon is együtt jártak gyűlésekbe, sőt talán egy olvasó-kör tagjai is, de már a nőekkel nehezebb a dolog.

A férfiakat a gyülesterem, a hirlap, a kártya, a pohár stb. gyakran egy körbe hozza össze: de a nőknél a cipő, a cipő-sarok magassága, a viganó kelméje és ára, a kalap, a fejké, a karpercz stb. stb. mind megannyi elválasztó vonalként szerepel. E miatt nagy az elzárkozottság egy-egy parányi fordóhelyen is. A férfiak a socialis Rubi-cont csak átlábalják; de a nők közé Peliont és Osát halmoz egymásra a vagyons a familia.

Bizony nagyon hosszas és alapos iskolázásra van itt szükség, míg e nagy hegyeket a miveltség

Sárosiné mondhatott volna akármit, de nem mondott mást, csak a hangversenyek, önképző körök, styl-gyakorlatok, költői leírások, levelek és szavallatok fontosságát fejtegette, azzal a bájos renddel, melyet maga már ama legfontosabb tárgycsoport: szép kezeibe helyezett. A kövér, ifju patronus futt, nyögött, sóhajtozott, majd ide, majd oda ült, hogy jobban és közelebbről gyönyörködhessek e felséges hölgy arányos idomaiban. Elfelejtett követséget, főispánságot; csak az állott lelki szemei előtt: fog-e ő ezzel a szép teremtséssel valaha együtt sétálni a nagy kertben — a hársak alatt, mert szeretne.

Ez sokkal szebb a báró Szentjánosi Pál-Béla kedvesénél, a kiért a fősvény kis báró házat tart, szobaleányt, fogatot; a kiért elvonta magát az előkelő világ dámáitól, estélyeitől, báljaitól.

Ah ezért ő is sokat megtenne, örömet, kész szívvel.

Most látta be, hogy egy kis áldozatkészség a közügyekért mily hamar megtermi pompás gyümölcsét. Ez a tanítónő itt lakhatnék mindjárt a kastélyban vagy a tante lakásán. Be lehetne azt jól rendezni, nagyon elegánsan.

Turjáni ur, csak úgy mintegy véletlenül, megfogta a szép hölgy kicsiny keztyűs kezecskéjét. S im, még a durva, olesó keztyűn át is hogy égetett. Egy nagyon művelt érzékeny hölgy lehet bizonyára. Látszik a fejének álmadozó gracieuse tartásából.

Senkit, csak ezt fogja megválasztatni.

Felkiáltott, mintha szívére ütöttek volna egy kalapáccsal

— Kérem, kegyed egyedül van?

— Azaz . . . férjemmel, de mi külön . . .

— Külön laknak? Az nem baj — tette hozzá hirtelen az uraság.

— Külön branchban tanítunk.

S a szép nő ajkain finom mosoly lebbent végig.

— Férje nincs itt?

— Oh igen — ő mindig kísér engemet. De jó ember . . .

S folytatta kecses akadozó nevetését a hölgy.

— Talán behivhatjuk. Ő most igazgató tanár. Egy valóságos könyvmoly, iskola-rab, reggeltől estig katedrájában ül . . .

Turjáni is bátrabban nevetett és jobban megszorította a tannó kezeit.

Azt hitték: jól felfogták egymás óhaját.

A szép nő bocsánatot kért, hogy pár percze visszavonulhasson, férjével beszélendő.

— Tisztelendő atyám — ragadta meg lelkesülten, ifju szíve egész melegével az elbűvölt patronus az agg lelkész szavait — nos, kit választunk a nők közül?

— Én azt a sovány, szőke asszonyt gondolnám...

— Azzal a bolond szakácsné fejkötővel, azt a rongyos, dadogó asszonyt?

— Nem volt rongyos, tekintetes uram, csak látszott, hogy szegényes állapotban élhet, de én tökéletesen azt láttam, hogy ő érti feladatát s az ő kezében éghet a munka. Foltozás — itt, itt az is szükséges. Szép, mikor azt is tanítják rendszeresen.

— Ah bah! hisz nem feyencz-műhelyt akarok én itt.

Sárosiné elővezette férjét.

— Van szerencsém magamat . . .

Intett a nő, hogy hadd el — beszélék én.

És beszélt is oly bölcsen, szépen, hogy csak ez az egy eset is igazolhatta, mikép a nők a legnehezebb állampályára is képesek.

Természetesen azért, mert ifju volt, mert nemes szívét még semmi ravaszság meg nem mételezte, mert még úgy tett, a mint érzett, egyenes közvetlenséggel: Turjáni Vilmos ur egyik kezét Sárosi urnak, a másikat Sárosinének nyujtotta és ott mindjárt hejytt, meghívta őket egy kis garçon-ebédre.

— Magától értetik — hajtotta meg magát a kövér, diadalmas ifju patronus a két lelkész előtt: tisztelendő atyámék is kedves vendégeim lesznek.

— Már el vagyok ígérkezve, nagyságos uram — fejezte ki sajnálatát Sárosi ur kissé hidegen, a forró jelek után.

— Mi lehetne ránk nézve nagyobb kitüntetés, mintha a nagyságod becses meghívását fogadjuk el. Azonban jó, férjem barátaival marad — én pedig, ha szabad . . .

— Úgy, úgy, Nagysád velünk ebédel — vágott a hölgy okos szavába Turjáni ur. Helyes, így beleegyezem.

Úgy is történt és Turjáni már ebéd után tehetett egy kis értekező sétát Sárosinéval, a hives hársak alatt . . .

(Folyt. köv.)

KI TUD SZERETNI...

Ki tud szeretni h évvel, t ú z z e l,
Soha nem muló szenvedélyvel,
Meg nem pihenve, csak egy percze
Lobogva, égve mindig, egyre.
Örök-ifjuságot annak,
Az istenek mért nem adtak?!

Ki tud szeretni h ú n, ö r ö k r e,
Minden más asszonyt, lányt, feledve.
El nem csábítva semmi bájttól.
Szív, a mely soha el nem pártol . . .
Örök-ifjuságot annak,
Az istenek mért nem adtak?!

Ki tud szeretni remény nélkül,
Meg sem is látva kedvesétül.
Búját, kinját magába zárva,
Mosolyogva mégis a világra.
Örök-ifjuságot annak,
Az istenek mért nem adtak?!

ESTERHÁZY SANDOR.

A NAGYBÁCSI ELBESZÉLÉSE.

— 1884. —

LEIRTA: FERENCZI ZOLTÁN.

(Folytatás.)

II.

Azonban mihelyt ez az egy csók megtörtént, a varázs is megtört vele. Az a kis inger, mit e lányka arc-gödre, mosolya tudtak kelteni s arczomba kergették a vért, elmult örökre, visszahozhatatlanul. Röviden, közönyös lettem s Décseyné elfoglalta kedélyemben a régi helyet. De a leány erőszakosan felzgatott idegingere megállandosult s ez egyetlen csókból odaadó, csendes, de vészes szerelem fejlett ki s ne csodálkozzatok rajta, épen én irántam, ki e nyugton szendergő idegek életét megzavartam. Mert szükségesnek tartom megjegyezni, hogy én a szerelmet egyenesen az idegek ingerének tartom s mint ilyen, hasonló, sőt épen olyan, mint bármely nagy foku inger. Nem hiszem ne tapasztaltátok

alagutja egymással összeköti, szóval még a társadalom szebb fele rájut arra a természetes állapotra, melyben oly boldognak érzi magát a nép gyermeke.

Kinek ne jutna eszébe, e tünemény láttára, Rousseau, ki a természeti embert tartá idealjának s a civilisationnak csak romboló hatást tulajdonított. Az ily foku csiszoltság (?), mely még a valódi civilisatiótól kissé távol esik, meglevő darabosságnál fogva jóformán csak elkülöníti az embereket egymástól. Igen is, majd a miveltségnek kell lereszelnie az éles szögleteket, hogy hozzá illeszkedni tudjanak egymáshoz, hogy az ember megférjen az emberrel, mint a hogy megférnek a széthasadt sziklákon és nagy hegyeken a különböző rétegek.

A társadalomnak mindig meglesznek a maga különböző osztályai s azok egymásra lesznek utalva, mint testünk szervei. A lábnak és karnak, ha mozogni, élni akar, szüksége van a gyomorra és megfordítva. Szerveink functioi, mint a complementár színek, oly formán kell hogy egymásnak szolgálói, kiegészítői legyenek. A fül nem vetheti szemére a szemnek, hogy hallani nem tud; sem a szem nem lehet kevély rá, hogy szervtársai közt egyedül neki van látóereje. Minő czimen éreztet-

heti hát pl. egy ügyvéd neje és leánya egy kereskedővel, hogy ők „honoratior“ osztályhoz tartoznak, de emez nem? Minő jogn tart számot a folytonos bókolasra és titulálásra, a kinek családjából még hajdanában a Kornis gubernator idejében telt volt ki egy regalista, avagy egy királybíró? hát még mennyire komikus lesz a helyzet, ha más családoknak az ily családokkal való sógorsági és komasági viszonyait s a belőlük eredett újabb rangbeli és czimezési prómotiokat tekintjük! . . . Bizony-bizony társadalmunk némely rétegében az emberek gögjénél csak a tudatlanságuk nagyobb.

Úgy tetszik, hogy nemcsak az irodalomnak, hanem a társadalomnak is nagy szüksége van a népeletben található élesztő és éltető elemekre. Leszük el a népeletből a humanus és socialisáló vonásokat s vigyük át a társadalom minden rétegébe, mert csak ezek lehetnek a cementező osztály és osztály, ember és ember között.

Egy francia főrangú családról olvastam, hogy minden évben néhány óra vidékre ment s falusi birtokán merőben az oda való parasztok ruházatát, beszédmódját s szokásait vette fel a család minden tagja. Ime a népies traditiók cultusa, melyet a nemzeti élet vallásának mondhatnánk.

A heroismus mekkora mértékére lenne nálunk szükség, hogy a társadalom némely, pl. csillámpala rétegei ilyesmire magukat elszánják? Pedig mondhatom, nagyon ránk férne, mert népüktől tanulhatnánk elsöben erős társas szellemet: megtanulhatnók, hogy az ember minden nélkül el lehet, csak ember nélkül nem. Tanulhatnánk továbbá erőteljes ragaszkodást apáink szokásaihoz, a mi nagyon jól fogna ebben a mai cosmopolitikus szellemü atmoszporában. A székely ember elhagyhatja messzire szülőföldét; de szülőföldre soha sem hagyja el őt: ott van az ő izmos szokásaiban, szívós emlékeiben, beszédében, szóval szíve kamarájában szintugy, mint agya tekerésében vagy akár kalapja karimájában s zekéje ránczában. Végül becsülni tanulnók a legutolsó emberi lényben is a tisztán humanus vonást, melynek — a székely népdal kifejezése szerint — sokszor „lakása nem fényes terem s most az is, mint az arany, porban terem.“

FELMÉRI LAJOS.

volna, hogy mennyire hasonlók ama hatások, melyeket egy-egy nagyobb elfogódás, teszem fel a „lámpaláz“ idéz elő valamely nyilvános szereplésnél s a mit egy előttünk kedves nő megpillantása okoz. A különbség csupán abban áll, hogy az előbbieknél röpkeszterűek, a hatás végével az ingernek is vége van; de a szerelem, ha egyszer igazi, nagy, egyszersmind örökkévaló; mert ennek kapcsolata van a lélek és élet alapfeltételeivel s vége még tán a sirban sincs. Igen, ne mosolyogjatok, én azt hiszem, Petőfinek igaza van, midőn azt jósolja magáról, hogy nejét a sirban is, még akkor is, ott is örökre fogja szeretni. Ha bármely erő halhatatlan, hát hiszen hogy ne volna épen a szerelem halhatatlan, ez a legnagyobb erő, mi embernek adatott!

Az idegek ez ingerét kezdetben világosan csak nagyobb hatás idézheti fel, különösen, ha a természetől nincsenek érzékenyebb hangulattal megáldva. De ha már fel van ébresztve, akkor elég a legkisebb hatás a nagy foku érzékenységre, pl. csupán a kedvesre gondolás, keresztnévének megpillantása a naptárban, egy oly virág látása, melyet egykor ő szakított a kertben, egy szalag a kirakatban, minőt ő hajában hordott. Egészen hasonló e jelenség ahhoz, mit a magnés-vasról tudhatunk, a melyet jellemzően a régi magyarok „eleven vas“-nak hívtak. Mondják, hogy minden vasban felkelhető a vonzás, ha sikerül bizonyos ingerlések által a részek oly elhelyezkedését idézni elő benne, röviden, ha sikerül elevenné tenni. S valóban úgy van, az embernél sem egyéb a szerelem, mint megelevenedése a holt lelki és idegéletnek. Mikor először leszünk szerelmesek, újjászületünk.

Betűszerint ez történt e szegény leánnyal. Az ingerre való hangulat idegeiben megállandósult, szerelmes lett. A szerelem boldogsága és reménye töltötte el szívet, rajongóvá tette képzelődését, mely a lehetetlen dolgok kigondalásában épen ily körülmények közt a legkészebb. E képzelődés idyllköltővé tette e lányt, a mint mosó-csebre mellett, vagy a kertben fárasztó napi munkáját végezte. Álmadozásai, mint a mesebeli tündér arany veszője a jó gyermekek álmait, fényvel és mosolylyal vonták be a csunya valót, melynek értéke rá nézve örökre elveszett. Valósággal ő maga is még szebbé lett, arczán a vonalok nemesebb, érettebb árnyalatot vettek fel, a könnyen mosolyra piruló arcz a tisztább s érettebb nőiség komolyságává lett; de néha ideges nyugtalanság futott végig rajta az agytól a szívig, a gerincz érző idegein át le az utolsó porcikáig. Én láttam, éreztem ez izgalmakat, hiszen mint a felhangolt zongorán a művész keze, úgy játszhattak szempillantásaim a leány idegein. Az első és örökre egyetlen vágy, mit oly sokszor hiszünk a szerelem kezdetének, természetesen részvétre változott át bennem. Szántam, mert bár százszor szebb volt volna is, még sem tudom szeretni; nem szerethettem, az lehetetlen volt, mint az utolsó, legvégső lehetetlenség. Ez nekem csupán egy kis kitérés volt. Engem meg kell hódítani, hogy szeressek mélyen és igazán; nekem ezen és szívem felett kell uralkodni hatalmas érzések, erős szenvedélyek által, az én szívem szerelme a meghódolás. S hogy tudott volna e szegény kis leány hódítani, ki maga végkép meg volt hódítva s mint a megnyert ellenség, fegyvereit eldobva leborult előttem.

Én ijedve szemléltem a szerelem e tüneteit, miket tapasztalt szemeimmel már kezdetben a legveszélyesebbnek találtam. Rögtön elhatároztam, hogy legyőzöm benne valahogy. Szándékom erős volt és teljesen tisztán állott előttem. Kezdetben

azonban vissza nem vonulhattam. Már másnap a leány, míg egy pillanatra beszélhettem velem, panasolta, hogy időnként egész hallhatóan dobog szíve s melle ég és ő kért, hogy csókoljam meg, mert azzal talán csillapulni fog. Én lehajoltam s ő egy néma hosszú csókra kulcsolódék nyakam közé, mintha e csókban volna biztosítéka az élet összes reményeinek. Ekkor megsimogattam arczát, ő pedig kezemet égő melléhez huzta, mi közben susogta:

— Köszönöm, köszönöm, már jobban vagyok.

— Nyugtassa meg magát, édes kis lánykám — mondám neki s ez lehetett a leggyöngédebb nyájasság hangja, a mint hogy volt is; de nem a szerelemé, habár soha sem szerettem volna úgy szerelmes lenni, mint akkor.

Aggódni kezdtem. Éreztem, hogy bár akaratlanul is bünt követtem el s komolyan felvevén magamban, hogy vagy a hozzászoktatás vagy a lassanként elszoktatás módszerével fogom erejét elvenni a szerelem e veszélyes mérgének.

Tanulmányozni kezdtem tehát e leány lelkét s előbb az első módszerrel tettem próbát. E módszer abban állott, hogy engedtem magam csókolgatni, minden lehető alkalommal ez édes ajkaktól, gondolva, hogy egykor, mint szokott történni, közönyössé leend. Azonban pár hétre be kelle látnom, hogy a gyógyszer semmit sem ér s a beteg, mert úgy tekintém őt, teljesen hozzászokott; de úgy, mintha már nem is tudná, de nem is kellene nélkülöznie, mint a hogy a mákonyevő megszokja a maga ebéd utáni opiumos pipáját vagy az oláh a maga porció pálinkáját.

Minde dolgokból Décseyné kezdetben semmit sem sejtett. A leány kitünő s most annál kitünőbb cseléd volt, leszámítva, hogy kissé sokat csinított magát. Panasz hát nem lehetett ellene. Egy véletlen eset azonban felnyitotta szemeit. Egy alkalommal, úgy augusztus táján, látogatába jött hozzá idős testvére, Sárosiné, egy gyanakvó, kövér, öntelt nő s egy hetet töltött Almáson leányával együtt, ki úgy 15—16 éves lehetett. Én akkor is majdnem naponként átmentem s egy pár percnyi kellemes csevegést köszönhetek e lánykának, kibem még nem volt meg a lányok amaz általános hibája, hogy már második találkozás alkalmával úgy viselik magukat, mintha jegyben járnának az emberrel. A vércseszemű erdésznő figyelmét nem kerülték ki némi oly jelek, miket nem is volt nehéz észrevenni s mindegyre azt hajtogatta Décseynének: „Ez a te szolgálód szerelmes“, „ne is tagadd, akár jár, akár nem jár hozzá senki, mégis szerelmes“, „hidd meg Róza, csalódhatom, de nem hiszem“, „ugyan ne beszéljete, hiszen csak tudom, mikor szerelmes valaki, ha én sem tudom, akkor ki tudja?“ „úgy ismerem a szerelem jeleit, mint a kulcsaimat“ stb.

Bajnak elég volt; de jött több is. Az erdésznő testvére kértére elhatározta, hogy pár hétre Almáson hagyja a leányt; de pár nap mulva megváltoztatta szándékát. Ez úgy történt, hogy este a kártyavetésre került a sor s ő erősítette, hogy a kártya mond sok igazat is. Mi persze tagadtuk.

— Jól van lát — mondá ő — én vetek tinek kártyát s nézzétek, mi lesz, természetesen azt és úgy teszem fel, a hogy akarom.

Hozzáfogott a kártyavetéshez s épen ekkor a leány is bejött s megállt az ajtónál, mintha valamit mondani akarna s bevárja, míg rá alkalom nyílik. Ez alatt a vén vércse kirakta a kártyát s a véletlen úgy adta, hogy a Karo-király, mely én voltam, a pique- és coeur-dámák közé került. Erre az erdésznő epésen kiáltott fel:

— Nem, nem Róza, nem hagyom nálad leányomat, hiszen e háznál ketten fülig szerelmesek vagytok s isten legyen irgalmas nektek; de leányomat nem rontjátok el.

A hatás leirhatatlan. Én szemrehányón néztem az epés asszonyra, ki szemem közé nevetett, Décseyné pedig némileg lealázva, bárha véletlenségből a szolgáló előtt, kimondhatatlan megvetéssel intette ki a szegény leányt, ki gyermekesen elpirult. Éreztem, hogy az asszonyi féltés és harag jelei elkerülhetetlenek. Décseyné testvéréhez így szolt:

— Badarságokat beszélsz édesem s reméllem, hogy ez nem gátol meg lányod itt hagyásában.

— Én hiszem azt, mit akarok s nem hagyom.

— Tégy egyébként tetszésed szerint.

— Úgy is teszek.

Az egészben csak ketten őrizték meg nyugodtságukat, az „örög“ Décsey, ki a kanapén távolabb szipakolt s a Décseyné fehér macskája, mely egy másik kanapé-szegleten aludt.

A társalgás végképen lehangolódott s a beszélhetnőség elvesztvén ingerét, csakhamar kalapot vettem s eltávoztam, érezve az új viszonyok árnyait.

Otthon órahosszat sétáltam a kertben törödvé, gyötörve agyamat valamely „kivezető“ eszméért s utóvégre abban állapodtam meg, hogy a másik gyógyító szert kell elevennem, t. i. a lassu leszoktatást, mert gondolám, ez csak nem csálhat meg, vagy aztán mit ér minden vizsgálása a lélekalakatnak!

(Folytatása következik.)

Egy komédiának utolsó felvonása.

Irta: ABONYI Á.

(Folytatás.)

Káldor György nemcsak rendszerető ember volt. Az öt esztendő alatt, mióta hosszú külföldi útazásaiból hazájába visszerkezvén, Szt. P . . . d-en lakozék állandóan, a vidéknek kényelemhez és nagyfoku semmittevéshöz a priori szokott urai bőven meggyőződhetek róla, hogy a „doktor mirabilis“ mint őt egymás között czimozgetni szerették, nem elégzik meg avval, hogy ősei dicsőségének fényében süt-körözve, nevének fentartása végett elégnék tartsa a „m. k. tanácsos“ czimet, meg az agarászatot. Hecszet nem csinált, a kormányt nem szidta zsebbe dugott ököllel, szinpadra nem járt, s egy véletlen érintésért nem felelt pofonnal. Egészen más elv volt az, mely tetteinek rugója vala, s melyet a külföldről hozott magával „bogárnak“, mondogatták az urak mosolyogva.

De hát ugyan mire is való azt a hatalmas gépgyárat fölállítani oda a park végébe?

És belevetni közel kétszáz ezer forintot. Vagy még többet. A gyár nemcsak, hogy magyar embernek nem való, de nem is fizeti ki magát. Mert első sorban a gépeknek nincs piacza, másod sorban nem ért hozzá.

Káldor György megmutatta, hogy ért hozzá.

Két évig kattogott, zakatolt a hatalmas gyár, magas, sugár kéményeiből gomolygatva fölfelé a nehéz, fekete, kőszén füstöt, reggeltől estig. Káldor György rendszeren mindennap lekocsizott és nem bánta, ha a gőzölgő, bűgő gépházban finom ruháját át meg ájtárta a szálingozó fehér pára, melytől egy-egy kényesebb vidéki gentlaman legalább is egy kis gyöngö „migrain pour se coucher“-t kapott volna.

Az urak kaczagtak, mint ez rendszeren történni szokott. Az ostoba bambán leneveti az eszet, ha nem érti. Szegény tatár!

Aztán nemcsak a gyár ellen volt kifogás.

Mikor két év elmúltával a már kész gépek forgalomba kezdtek jönni s a kastély elkülönített irodahelyiségeit minden nemű urak, megbizottak, agensek, líferansok s ezekhez hasonló üzlet-emberek lepték el, lármázva, alkudozva, kérve, követelve mindenféle gesztusok kíséretében: Káldor György, hideg, szenvtelen arccal felelt mindeniknek, beszélt egyszerre tizzel, miközben ráért, hogy munkavezetőinek is megadja a szükséges utasításokat.

A mi a környékbeli urakat felháborítá, az az a kitaró határozottság volt, mely egyszer kimondott szavától többé el nem áll.

— A gép ára 1000 forint.

— Ha lehet — sőt mindenestre: kilencszáz, kiabált az ügynök.

— Nem.

— Kérem, könyörgök, esedezem! — kilencszázötven.

— Nem.

És századszor is: nem Ez a krajezárhoz ragadt pontosság bosszantotta, a nagyvilági pénz-szórás „bonton“-t szenvölő uracsokat és adott alkalmat arra, hogy a jókedvű élcek egész légióját pattogtassák el a „gyáros“-ra.

Nem törődött vele.

Majd mindenáron éreztetni akarták vele kicsinyléseket, megengedve magoknak az apró bosszantgatásokat is. Kocsisát, komornokát, pénzzel elszerezték, szakácsát megvesztegették, a falusi nótáriussal, a ki valamikor rajztanító volt, de elcsapták, kifigurázták szénnel, krétával — ház falra, kocsiszin oldalára, meg hova.

Káldor György nem bosszankodott.

A harmadik év elején az állapotok hirtelen megváltoztak. A „gyáros“ megvásárolta a kincstári uradalmakat Szt. P. . . -én, s ez által egyszerre első földesura lón a megyének.

S az urak nem kaczagtak többé. Kezdték emlékezni rá, hogy hát voltaképpen ő is „atyám fia“, a kit becsülni kellene, vagy mi? Legalább az Irás arra int.

— Te ez a Káldor itt született . . .

— Hát persze.

— Hm . . . az apja jó barátja volt —

— Az én apámnak is. Meg kellene látogatni? — nem?

És a gúnyolódó kis- és nagybirtokosok, félvér, telivér, negyedvér mágnások lassanként be-belátogattak a Káldor kastélyba. Sőt egyik-másik nem tartotta méltóságá alattinak, egy-kétezernyi kölcsönt is kérni tőle „pillanatnyi zavarának“ fedezésére.

Természetesen csak úgy becsület-szóra.

Káldor György mindeniket szívesen látta. Úgy tett, mintha nem vett volna semmit észre a multban. Ez volt boszujá.

Később bekövetkezett bátyjának, Káldor Benjaminnak vagyoni bukása, melyet az öccs előre látott, előre tudott, de megakadályozni nem birt. Bátyja — mikor még nem volt késő — minden ajánlatát dacosan visszautasítá. Az örült pazarlások megtermék a magok gyümölcsét s Benjamin ur vagyona dobra került. Az összes birtokokat Káldor György vásárlá meg.

Bátyját magához vette; nejét, kitől Benjamin ur annak szemrehányásai folytán elhidegedett, tisztességes évdíjjal segélyezé, s kevés idő alatt szerencsésen elnémitá mindama pletykákat, melyek e dologról, Benjamin ur bukásáról és tönkretütéséről szélteben-hosszúban kerengtek.

E zürzavaros ügy körül tanusított kifogástalan magaviselete nemcsak a vidék nagybirtokosait nyerte

meg számára, hanem ezenkívül a köznép vonalmát is megnyeré, mely nem tudta elfelejteni volt urának bőkezűségét.

A még azon évben tartott képviselő-választáson, kevés küzdelemmel, az egész kerület közmegelegedése elvállalta a kínált mandatumot s ezzel elnyerte a polgári bizalom és tisztesség legmagasabb fokát.

Hogy siettek üdvözlésére! A fényesen berendezett kastély díszes vendégsereggel telt meg, melynek minden egyes tagja élénk szemrehányásokat tőn magának azon megbocsáthatlan vakságért, melynek következtében a kastély vendégszerető urát oly sokáig félreismerte.

Hát ez így szokott történni. Először nagy uri dölyf, aztán megváltozván a szelek járása, vitorla be! „alázatos szolgálja vagyok uraságodnak.“ Régi történet ez már nagyon.

Nemével a bűnbánatnak siettek a mulasztást helyreütni, megragadván minden kínálkozó alkalmat, hogy „őszinte nagybecsüléseket“, egymást tullicizálva fejzezhessék ki.

A kastély fényesen kivilágított termei tündéri fényben úsztak, nem egyszer kora hajnalig, s a körülte ácsorgó munkások sokáig élvezhették a vidám zenét, mely a nyitott ablaksorból a parkot betölté.

Ily estélyek alkalmával csak egyetlen ember nem örült, nem vigadott a durrogó pezsgő palaczkok között.

Káldor Benjamin, a bukott ember volt az.

Öccsének semmiféle rábeszélése nem tudta rávenni, hogy részt vegyen a közörműben, s lejjön a kastély balszögletén berendezett szobáiból a kivilágított termekbe.

Mit keresne ott egy tönkrement, szegény beteg ember.

— A legyőzött rabszolga vonszolta a Caesar diadalszekerét, de belehalt. . .

Ez volt rendes felelete. Majd betegségét adá okul; ám az öccs sokkal jobb emberismerő volt, semhogy e visszavonultság, e rideg zárkózottság valódi okát ne lett volna képes kitalálni. És nem bolygatta többé.

Benjamin ur beteg lelkében minden más kihalt, csak egykori gazdagságának emlékezete nem. Az élt, növekedett és fájdalmat okozott neki. Sem miye sincs; kegyelem-kenyeret eszik ő is, családja is.

És ezért nem magát okolta. A gyöngye jellemek sajátos felületességével a véletlent tartá minden baja kuforrásául. Hogy meg van alázva porig, e miatt öccsét tevé felelőssé. Nem akarta, hogy hajdani ismerősei szembe nézzenek vele s megkérdézhessék betegsége okát. Minden mosoly, minden intés, minden esetleges megjegyzés, alap nélküli ingerültséggel tölténé el keblét, melynek összes mérge a saját szervezetének rohamos pusztulását vonná maga után. A gyöngye mécsnek egy fuvalom, egy lebbenés is elég arra, hogy kialudjék. Ezért kerüli a társaságot. Ő, a kinek semmiye sincs már, csak büszkesége.

Koldus büszkeség: erősebb mint az aczél, szilárdabb mint a gyémánt. A gyalázatban, nyomorban, avagy becstelenségben megfogamzott önérzet hőstököt teremt, a kiket kikaczagunk, de meg is bámulunk egyszerre.

Benjamin ur ragaszkodott hozzá. Nem akarja elveszteni. Érti, ha ez is, ha most meg lenne alázva, akkor az a kevés élet is tova röpöppenne testéből, mely még felszinen tartja.

Meddig? Ez a kérdés csak pillanatokra villant meg agyában s akkor is eltűnt nyomtalanul. A mellbetegség különös hiteltelenségével soha sem vallotta be magának életeterejének gyors pusztulását, s habár sejté a menthetlen romlást, lázas erőszakkal ragaszkodott a felgyógyulhatóság csalogató eszméjéhez, melytől ha valaki megfosztotta volna, talán rögtöni halálát idézte volna elő.

Úgy gondolkodott, csak nyugalomra van szüksége, hogy egykori ruganyosságát visszanyerje s az ereiben lomhán keringő vért, úde vérrrel cserélje föl. A remény soha sem hagyja el. Furesa növény is az. Minden bokorban vadon megterem. . .

Nyugalomát és büszkeségét őrizé féltékenyen a koronként be-belátogató vendégseregtől, melynek szánakozó mosolya egyenlő lett volna neki a kinpaddal. Egykori gazdagsága, társadalmi állása, a fény, mely körülvette, könnyelmű világnézte, melylyel önmagát tartá központnak — mind romhalmazzá változott.

Ezt a roncsot nem akarta megmutatni idegennek.

Képes volt rá, hogy mindaddig író-asztala előtt üljön, szobáiba zárkózva, komor egykedvűséggel, miglen komornoka bejelenté neki, hogy valamennyi vendég elhagyta a kastélyt.

Utóbbi időkben gyanakodni kezdett öccsére, hogy az akarata ellenére akarja belevonni a társaságba, és hogy magát mindennemű meglepetés ellen biztosítsa, egész zordsággal adá tudtára, hogy nem akar senkit látni a multból s megköveteli, adják tudtára az időpontot, mikor a társaság a kastélyba jön.

Az öccs nem mondott ellent.

(Folytatása következik.)

A „szelid örültek“ társága.

(Egy adat művelődéstörténelmünkhez.)

okan elhaltak már a tanférfiak közül, kik a 70-es évek elején a magyar fővárosban egy barátságos kört tartottak fen alapszabályok s testületi szervezet nélkül, e tréfás elnevezés alatt „szelid örültek.“ Ma-holnap mindannyiunk előtt csak mint valami homályos emlék fog élni e társaság neve s bizony ma is kevesen lesznek már, kik annak alakulására s működésére egész tisztán emlékeznek. Pedig a társaság a magyar közoktatásügy történetében is helyet foglalhatna. Nem direct, de társadalmi hatás által jelentékenyen előmozdította ez a barátságos kör a közérdeklődést a közoktatásügy iránt vagy legalább fen tartani igyekezett azt a „Drang und Sturm periode“ színvonalán, mely korszakot Eötvös báró lelkésítő szavai teremtettek meg.

A „szelid örültek“ ugyanis csaknem mind buzgó fiatal tanárok voltak, kiknek nagy része már akkor ismert névvel birt a paedagogiai irodalomban vagy később szerzett magának nevet. Maga az alakulás is első rangu paedagogiai folyóiratunk a „Magyar Tanügy“ megalakulásával függ össze. E folyóirat egyik szerkesztője, dr. Heinrich Gusztáv, jelenleg budapesti egyetemi tanár gyűjtötte össze kezdetben még nőtlen barátait egy-egy estére hol itt, hol amott s ugyancsak ő eszközölte ki, hogy 1871 vége felé a „Szabad Sajtó“ szerkesztőségének helyiségében hetenként egyszer összegyűlhettek. E lap akkor tudvalevőleg a szabadelvű római katolikusok közlönye volt, kik a kongresszus ellenzéki álláspontját még annak berekesztése után is sokáig igyekeztek, bár sikertelenül, diadalra juttatni. A lap szerkesztője dr. Hatala Péter egyetemi theologiai tanár volt, még akkor tehát pap, de igen érdekes egyéniség, ki hosszas palaestina tartózkodása alatt, honnan mellig érő tisztességgel pár évvel azelőtt tért vissza, az egyházi fegyelemtől kissé elsokott s úgy lapjában, mint később egyetemi rectorátusa idején szabadelvű eszmék feltétlen hirdetője lett, úgy hogy egy időben az egész ország nagy reményeket fűzött reformatori működéséhez. Őt, továbbá Budenz Józsefet és

Szarvas Gábort, a már akkor nagy hírű nyelvészeket, tekintettük a társaság hallgató elnökeinek, bár tagadhatlan, hogy a mozgatók mások voltak: Heinrich Gusztávon kívül különösen Névy László s Volf György, mindhárman kiválóan mozgékony s társaság kedvelő fiatal emberek.

A már említettek kivül rendszeresen részt vettek még a társulat ülésein: dr. Gáspár Károly, dr. Kármán Mór, Mauricz Rezső (jelenleg kassai főreáliskolai igazgató), dr. Fischer Lajos (volt szabadkai, most pápai tanár, Hatala egykori jobb keze), Lehr Albert, Erődi Béla, Beöthy Zsolt, Torkos László, Aigner Lajos. Gyakran megjelentek továbbá: Berecz Antal, Dömötör János, Szinnyei József, dr. Brenner József, Garami Richard, Péterfy Sándor, Komáromy Lajos s sok más, egyszer-kétszer Molnár Aladár, Gyulai Pál, Szilády Áron s Salamon Ferencz is, sőt emlékszem, hogy külföldi vendégek is voltak, többek között Donner finn tudós. Nem egy eset volt, különösen kezdetben, hogy 30—40 ember is összegyűlt s több órán keresztül maradt együtt.

Igen természetes, hogy egy szerkesztőségi helyiség, habár meglehetősen nagy termünk volt (a jelenlegi Wodianer nyomda felett a megyeház törszomszédságában) tisztán férfi társaság számára is alkalmatlan s ezért a heti összejöveteleket csakhamar áttettük a „Hungaria“-ba, melynek kishid-utca felé eső sarok-szobába (róka-szobának kereszteltük el egy ott levő képről) hosszas ideig állandó tanács volt legalább a téli hónapokban. Később a most megszűnt akadémiai körben (az akadémia palotájában) tartottuk az összejöveteleket, de számunk mindinkább ritkult. Mint minden alapszabályok nélkül alakult társaság kör, úgy ez is határozott időpont megjelölhetése nélkül szűnt meg. A legutolsó összejövetel, melyen én még részt vettem, egy külön dohányutcai vendéglőben volt s itt ünnepeltük Volf György derék nyelvészünk első leány-gyermekeinek születését.

A társaság tagjai azonban nem szakították meg a barátságos összeköttetést, bár nagy zavart okozott az a körülmény, hogy az írók és művészek társaságának megalapítása után, melyben a „szelid örültek“ közül többen részt vettünk, kevés idővel Csengery Antal az akadémiai kört alapította meg, mely (társadalmi érintkezés szempontjából) kedvezőtlen fekvésű lévén, folyvást életképtelen volt, de azért sokakat magához vonzván, a kis compagniat szétforgácsolta. Budenz József volt az a férfi, ki még ma ősz hajjal is megőrizte jovialis német „Bursch“ hajlamait s leginkább törekszik a régi elemeket összetartani. De az ő társasága, mely különösen őszi s tavaszi hónapokban kedden este még ma is összegyűl egy mestere lakásához közel eső budai vendéglő-teremben, a dolog természeténél fogva csaknem tisztán nyelvészekből áll. Legtöbben gyűltünk össze a régi társaságból azokon az akadémiai körben tartott esteken, midőn a „Magyar Nyelvőr“ által kitűzött hibás szólásmódok tárgyalása volt napirenden. Egy ily ülésen (épen azon, midőn a sokat szidott „évad“ szó megszületett) én is jelen voltam s idősebb tagokban jóformán kizárólag a régi „szelid örültek“-et ismertem fel.

S erről szólva, megemlékezhetem már itt, hogy „a nyelvészkedés“ a mi társaságunknak mindig kedvencz foglalkozása volt s valóban a társaság kebelében született meg a „Magyar Nyelvőr“ eszméje is s ebből magyarázható az a körülmény, hogy első éveiben főképp „szelid örültek“ dolgoztak bele. De társaságunk penditette meg az irodalom-történeti szótár ügyét is. Egy ülésünkön, melyet a Hungariában, de kivételesen nem a róka-terem-

ben tartottunk, s a melyen Gyulai Pál, Szilády Áron s ha jól emlékszem, Hunfalvy Pál s Greguss Ágost is megjelentek, hosszas beszédben fejtegette ez eszme fontosságát Budenz József. Megmaradt emlékezetemben (s társaságunk kedélyességének jellemzéséül érdemesnek tartom felemlíteni), hogy e beszéd alatt Németországból származott derék tudósunk nem kevesebbet, mint 145 „hodj“-ot mondott, a mint azt egyik mellette ülő pajkos tagtárs a többiek derűtségére pontosan feljegyezte.

Azonban nem a nyelvészet, hanem a közoktatásügy volt a valóságos társalgási tárgy. Nem is csoda, a társaság nagyobb része tanító vagy tanár volt s igen sokan voltunk, kik a tanügyi napi kérdéseivel hivatalosan foglalkoztunk. Kármán Heinrich, Császár, Névy, Péterfy, Mayer Miksa, Rill stb. külön szakközölközők szerkesztői vagy napilapok tanügyi rovatának vezetői voltak s igen természetes, hogy felhasználták ez alkalmat irodalmi tevékenységük élénkítésére. Valóságos clique-t azonban a társaság tagjai sem képeztek. Nyilvánosan, sőt a „róka kép“ alatt is nem egyszer veszekedtünk, a „szelid örültek kompaniá“-jában a gorombaságok sem tartóztak a ritkaságok közé, bár valóságos meghasonlás azért nem történt: másrészt viszont egyetlen tényre emlékszem, mely némileg előre történt megbeszélés eredménye volt, arra tudniillik, midőn 1872-ben Pauler Tivadar akkori közoktatásügyi miniszternek egy a hivatalos tantestületekre vonatkozó rendeletét 6—7 napilapban s csaknem az összes szaksajtóban egyszerre támadtuk meg.

Reform eszméknek, mint fiatal emberek s jó részben idealisták, bővében voltunk. Itt pendült meg először s e magból nőtt terebélyes fává később a tanárképző intézet, a közoktatásügyi tanács reformja, a tanszermuzeum létesítése, a tankönyvekben használandó műszavak megállapítása, a tanári szolgálati szabályzat sürgetése stb. Valóságos határozatok soha sem történtek, a társaságnak jegyzője nem volt s csak egy időről-időre „ajánkozó“ gazda: de nem egyszer történtek a poharazás közben is egész komoly tárgyak felett hosszas s alapos vitalkozások s még gyakoribb eset volt, midőn egyik vagy másik tag zsebéből egy ujjonnan megjelent magyar vagy külföldi művet vonva elő, azt mindenkivel megismertette.

Ha valóságos számokban s adatokban kifejezhető eredményeket nem is lehet tehát felsorolni a „szelid örültek“ társaságáról, mindenki láthatja, hogy e kedélyes összejövetelek értelmes s törekvő ifjak között az eszmecsere által jelentékeny hatással voltak. Egy szerencsétlensége volt csak társulatunknak s ez az, hogy új emberek kevésbé jöttek s a régié, a mint megnősültek, lassanként elmaradozni kezdtek. Az agg legény Budenz még összetart nehányat közülök, kik talán megemlékeznek a régi napokra is, de az ő társaságának nagyobb része új erőkből áll, a régi „szelid örültek“-et szétválasztotta a sors s többé aligha egyesülnek ismét.

A társaság tagjai, különösen Névy László s Császár Károly később oly alakban igyekeztek azt életre ébreszteni, mint az országos középiskolai tanár-egylet budapesti tagjainak klubját; fennállott ez is két tanéven át, de csak egy pár kártyás látogatta. Pár évvel ezelőtt felmerült az eszme, hogy a fővárosban levő akkor már mintegy félezer tanár számára külön társas-kört lehetne állítani, azonban, bár egyesek (köztök különösen Malmosi Károly) nagy buzgalmat fejtettek ki ez ügyben, a kör főleg a tanítók s tanárok között már létrejött

kasztfelfogás miatt nem valósulhatott meg. Végre mellékesen megjegyzem, hogy ha jól emlékszem, a jelenleg Kolozsváron lakók közül Széchy Károly s Szamosi is voltak társaságunkban.

GYÖRGY ALADÁR.

Egy pessimista naplójából.

agyon jellemző dolog, hogy a német szép irodalom hősei rendszerint jó módu emberek. Ezek közt mindig egy gróf vagy báró, egy titkos-, udvari- vagy kereskedelmi-tanácsos, vagy a magasb katonai rend egy tagja viszi a főszerepet (ha a hős csak hadnagy, úgy a végén bizonyára a gazdag örökösöt vezeti oltárhoz). A német falusi beszélyekről már épen nem szólok; ezen parasztok bölcsesség-gazdagsága dusásan kipótolja földi javakbeli szegénységüket. Hát még a történeti és „cultur-historicus“ regények! Ezekben, a történelem palástja alatt, legkönnyebben lehet az olvasónak port hinteni a szemébe. Nem ismerhetnének-e fel ebben egy adalékot a világszerte sarjadtó social-demokratia fejlődésének okaihoz?

*

A világ néha egy-egy bukócenczet vet, melytől az idealista sok szép változást remél. Hiába! Bárminő felforgatásokon megyünk keresztül, az ostobaság bakteriái meg nem semmisülnek. Vigan tenyésznek a romok alatt s alig nézünk egyet körül, ott terem már újra a „civilisált világ.“

*

A jó isten nem indokolja cselekedeteit s a nagy urak — követik példáját. Nem úgy urak! Az uristen Isten és mindig Isten marad; de nagy ur csakhamar válhatik nagyon kicsinynyé!

*

Ha életed egy eszmének szenteled, kinevetnek, ha azt egy eszméért áldozod — szájalommal gondolkodnak reád rövid ideig s aztán elfelednek. Ki egy „iskolat“ terem, az emberiség eszmébelet öregbiti csak egy újabb szakaszával a zavarnak, a nélkül, hogy a társadalomnak hasznára válék.

*

A szerelem mindenkit költővé tesz az által legalább, hogy szerelme tárgyára oly tulajdonokat ruház, milyekkel nem bir.

*

A halálra ítéltnek végső órájában még egy jó lakomát adnak. Ez humanitás! „Ha a ma időben módomban állt volna ily jól enni, most másképp állna a dolog!“ — így sóhajt a bűnös gyontatójához, ki az ég kegyelmét igéri neki, ha magába tér.

— Az ég kegyelmét! S a fénylő nap nevet az elítéltnek kinszenvedésén, miként azoknak kinszenvedésén is nevet, kik ez életre ítélnék.

S mi a moral?

Gondoskodjunk arról, hogy embertársainknak legyen mit enniük s akkor nem lesz szükséges őket felakasztanunk!

*

Elkezdtek üldözni engem, miként üzőbe veszik a vadállatot. De azt nem tettem meg kedvökért, hogy megöljem magam. A gyáva! kiáltották volna fel, gyáva volt tovább élni. Ez pedig nagyon hatásos frázis. Elkezdtek szaglászni multamat. Hiába! Tiszta az; soha sem loptam, soha senkit tudva meg nem csaltam, soha szűzet el nem csábítottam. Kiböngészték ugyan némely erkölcsbe ütőző té-

nyeimet, de nagyon is vézna fegyverül szolgált nekik; sőt ellenkezőleg, ez a hölgyek előtt még érdekesbé tett.

Mit tegyenek? Már kétségbe esnek. Ekkor valamelyikük felfedezé, hogy nagyatyám zsidó volt. Ez elég! El voltam veszve. „Zsidó!” szóltak a hölgyek orrfintorgatva, „mily prózai!” — „Hogy van zsidó fiud?” kérdé az anya gúnyosan leányát, ki szerelmemet bírja.

Ez megilletődve fordult el. Elpirult vala —
Még szeret!

*

Hazánk legszebb erényei közé tartozott a vendégszeretet s ennek sokat köszönhet; ezen állításom a történelemből merített számos példával igazolható. Csak a szabadságharczi események közül említek egyet, midőn t. i. egy német legio saját testvérei ellen harczolt, csakis vendégszeretünk iránti hálából. A magyar nevét a nemes indulatok és a lovagiasság nimbusa környezé, mely a világ népeinek rokonszenvét vivta ki részére; s ennek már vége volna? A legifjabb kornak egy kárhóztatandó mozgalma bizony e mellett tanuskodik; de nem ezen úton lehet tekintélyre vergődni. Szeressük felebarátainkat, még ha németek vagy zsidók is. Ezek aztán gyermekeiket magyarokká nevelendik és hozzá fognak járulni ahhoz, hogy hazánk minden irányban virágozzék és hatalmassá legyen. Krisztus Uram! Hol tenyész ugyan a szeretet magva, melyet földünkre hintettél?

LÁNYI ERNŐ.

PESTI POSTA.

XVIII.

Budapest, szept. 4.

Munkácsy Mihály.

Világhírű hazánkia legujabb nagy műve: „Krisztus a Golgothán” néhány nap óta itt van a fővárosban s a sugárúti műcsarnok valóságos zarándokló helye a társadalom minden rendű s rangu embereinek.

Ma egy munkás-féle embert láttam a terem legsötétebb zugában állani; vállát a falnak vetette, keresztbetett kezeivel gyömöszölte sapkáját s meresztett szemekkel bámulta a rettenetes tragédiát, mozdulatlanul, fojtott lélegzettel. Mikor jöttem, már ott állt. A kép hosszas szemlélete után ezen embert kezdtem megfigyelni. Arczának egy izma nem mozdult; soká, nagyon soká. Végre hirtelen elfordította tekintetét a képről, sapkáját szemére huzta, egy hosszús, mély sóhaj lebbent el ajakáról s kisietett, a nélkül, hogy valakire rategintett volna.

Ez a sóhaj, egy egyszerű ember kebeléből fakadva, mintha valami végtelenül súlyos tehertől szabadulna meg a szív, e remek alkotásnak egyik legékekesebben szóló bírálata. Mikor az én szeretett atyám meghall, napokon és éjjelen át nem láttam egyebet magam előtt, mint az ő jószágtól sugárzó arcját, sötét ravatalát. E látomány belevegült minden munkámba, lépten s nyomon előttem állt, nem birtam tőle menekülni, — de nem is akartam; fájt rendkívül s mégis jól esett. Így vagyunk a Munkácsy képével is, melyet ma határozott látok s daczára, hogy fájdalmasan nehezedik szívemre, mégis meg fogom nézni, ki tudja hányszor?

Hogy micsoda ez a kép, miféle alakok vannak itt lefestve, azt én nem irom le, nem is tu-

dom leírni; nézzétek meg! Krisztust, az új tanok hirdetőjét, a veszélyes lázítót, a rendbontót, egy szolga lelkű buta és fanatikus tömeg kivégezte. Hogyan történt e kivégzés, kik cselekedték, — azt festette le Munkácsy, de úgy, hogy a rettenő esemény ott történt meg szemünk előtt, az alatt, míg nézzük; az alakkok mozognak, az ajkak beszélnek, halljuk a farizeusok káromlását, a katonák szitkozódását, a résztvevők kétségbeesett jajgatását, a keresztreszegett martirnak halálhörgését. Ez nem kép, ez egy esemény!

Megdöbentő csoportosítása mindannak, mi az emberi szivre fájdalmasan hat; kerestem rajta a vigasztalót, de e kavargó fekete felhőkön át nem tör egy sugara sem a kiengesztelődésnek, csak ott, a messzi láthatár alján villan meg egy kis fény, mint a remény, mi a legnagyobb gyász közepette is szívünkbe lopódzik s azt sugja: „Talán meghallgattatik annak fohásza, ki, midőn őt megölted, így kiáltott atyjához: „Uram, bocsáss meg nekik, hiszen nem tudják, hogy mit cselekesznek! Igen, a mélyen sértett talán meg fog bocsátani.” — — —

Valamint első képét: „Krisztus Pilátus előtt”, úgy e másodikat is Munkácsy nem a bibliából festette, de a világtörténelem nagy könyvéből állít elénk két megrendítő epizódot. Nem szent képek ezek, de historiai művek, melyekért a középkorban a művészt máglyára hurcolták volna, hogy remek alkotásaival együtt a lángok martaléka legyen. Sem ezen, sem az előbbi képen nem köríti glória Krisztus homlokát, de igen is e fenséges arczról, e szivekig ható tekintetekből sugárzik a meggyőződés, az eszme, az erős hit glóriája.

Az első látáskor meglepett és őszintén mondvam sajnálkoztam felette, hogy Munkácsy ez új képén nem azt a Krisztust festette a keresztre, kit Pilátus előtt láttunk állani. Ez más arc; más kifejezés honol rajta. Miért tette ezt a művész? Ma már meg tudom fejteni magamnak s azt hiszem, nem tévedek. Mondtam már ugyanis, hogy Munkácsy nem szent képeket festett, tehát nem idealista. A gondolat eszményi nála csak, de nem a kidolgozás; ez teljesen realis. Az a Krisztus, kit gyarló bírāja előtt láttunk állani egy nemes eszmétől áthatott lény, egy népfelszabadító, magasztos történelmi alak: körülötte mindnyájan a végtelen kicsiségig törpülnek s csak ő vonja magára figyelmünket, a többi mind szenny és salak, de ő áll rendületlenül, mint egy próféta, mint egy „Isten fia.” Ezen a képen Krisztus nem dominál, hogyan is? hiszen itt már legyőzött. Az a salak, az a szenny, az diadalmaskodott fölötté! Ez az eszme tragédiája. Az első képen Krisztus arca fenséges és nyugodt, mert itt csak lelkét feszítik kintpadra; a Kálvárián a test van a bitóra szegezve s testi kinoktól gyötörtetve haldoklik az „Ember fia.”

Ha Munkácsy szent képet fest, mint a régi nagy mesterek vagy hogy többet ne említsek, legutóbbi időkben Gabriel Max, ki ugyanez eszmét dolgozta fel, — ő is egy megdicsőült arczu Jézust szegezhetett volna a feszületre, de ő történelmi festő, ki a fenkölt eszmék harcosát, a buta tömeg s a szolgalelkű uralom áldozatát, a hóhérkezek között kiszenvedett embert állítja elénk, a maga megrendítő realismusában.

Ne higgye azonban valaki, hogy művész hazánkfiát ez a realistikus irány a legujabb francia festészet örvényébe sodorta. Hogy példát hozzak fel, itt sem kell messzire mennem. A Salón utolsó kiállításán is volt egy „Kálvária” című kép Lehoux-tól, mely a maga brutalitásával csak vissza-

tetszést kelthet mindenki, ki a művésztől szerepet is akar s nemcsak sivar — s különösen ilyen esetben — undorító igazat. Lehoux Krisztusa zordan veti hátra fejét s mint egy mérszárszékre hurczolt áldozat üvölteni látszik; testének minden izma kifeszamodott a haláltusában; mellkasa felcsapódik, mint egy nyavalyatorós s a kimulásnak ilyen neme inkább volna méltó egy tengeri rablőhoz, mint ama nagy szellemhez, kiben az egész keresztény emberiség Isten fiát simbolisálja. Munkácsy Krisztusa is szenved. Ajkairól fájdalom-kiáltás tör az ég felé, teste vonaglik, sebei véreznek, haldoklik, de ha a fenség, az igazság, a szeplőtlen tisztaság, az önzetlen szeretet, a jóság, a szelidség emberi alakot ölt és emberi halállal mulnék ki, — az a halál csak ilyen lehet, a hogy azt Munkácsy festette. A real-ideálnak ennyire megközelítése teszi művészt hazánkfiát világhírűvé.

A festészet remekei két nagy művel gazdagodtak. Lehetetlen róluk beszélni, a nélkül, hogy összehanlitásokat ne tennénk köztük. Minő érzelmeket, minő benyomásokat kelt a szemlélőben e két kép látása? Vegyük az elsőt. Az ingerültségnek, a haragnak bizonyos neme szállja meg szívünket, látván, hogy e meztlábos, ronda csöccselék nem képes megérteni a nagy eszmék harcosát, a lelki szolgaság felszabadítóját, ki az emberi méltóságot akarja visszaszerezni az emberiségnek. De nemcsak hogy nem érti, sőt reá meri emelni szennyes kezét, szitkokkal illeti, sárral dobálja, kigúnyolja s a jellemtisztaság e példányképét gonosz latrokkal egy sorba helyezve, vesztőhelyre akarja hurczolni. Megfejthetlen vágy támad keblünkben e gaztettet megakadályozni; ki szeretnők szabadítani Krisztust e gyalázatosak körmei közül, de a tehetetlenség megbénítja tagjainkat, elkeseredés vesz rajtunk erőt, ajkunkba harapva szemléljük a jelenetet. A „Consumatum est”-nél ezt az elkeseredett haragot lemondó mély fájdalom váltja fel, mert immáron megtörtént a szörnyű bűn. Változtatni rajta már nem lehet. Önvádja ez az emberiségnek, melylyel a saját rettenő bűnét szemléli s a fájdalom mellé rettegés is vegyül, hogy vajjon e bűn nem lesz-e megboszulva? Mint mikor a gyilkosnak, azon perczen, midőn az áldozat kezei közt kimulik, eszébe jut, hogy: „Mit tettél?” — — Ez az önváddal telt kérdés látszik azon ifju arczán, ki a kép előterében szétvetett karokkal, némileg buta megdöbbenéssel pillant a kiszenvedőre. Amaz öreg farizeus arczán, ki ifjabb társa érveléseire nem is figyelve, baljóslatu sejtelemmel süti le szeméit. Ezt érzi az a római katona, ki karját kinyújtva, Krisztus felé tekint, mintha most, midőn már késő, esküt akarna tenni, hogy elfogadja a Megváltó tanait. Ez azon érzelem végre, mely nehéz sóhajjal nyitott magának rést azon egyszerű ember kebléből, ki ma mellettem állt és hosszasan szemlélte, mily igaztalanságot követett el az emberiség a legtökéletesebb, legtisztább és legigazabb lény ellen, ki valaha élt.

Valóban nem tudom, a remek csoportosítást bámuljuk-e inkább e képen, vagy az egyes alakok jellemzetességét s a kitűnően megválasztott s ép úgy kifejezett actiót, mely mindeniket egy-egy külön kis remekké teszi. Az a végtelen anyai fájdalom, mely mély, mint a tenger és egyszerű, mint a sima ég, itt van megtestesítve Máriaiban, ki a kereszt lábánál arczra borul. Mellette Magdolna leomló, zilált fűrtökkel, arczát elföldi kezeivel. Nem látjuk ez arczot, s az mégis oly szép, mint a bűnbánat. Mögöttük áll Mártha, könyei már kiapadtak, gyöngéd s isteni bájos arczczal átszemlelten tekint a keresztre. Vagy ki ne látná János évan-

gélisita vonásain, hogy a legkedvesebb s legméltóbb tanítvány gyászolja benne mesterét? És a többi alak! Az a leirhatlan közöny és kicsinylő megvetés, melylyel a bakó a kereszt alatt térdeplőkre tekint. Jobbra egy katona ül a földre; bárgyu és jellemdurvaságot eláruló vonásain látszik, hogy már nem egyszer volt tanuja efféle „igazságszolgáltatásnak.“ De ez mégis valamiben különbözik a többi-től... vajjon milehet az?... Középen áll két zsidó, az egyik szembe nézi Krisztust s látván, hogy a „munka“ jól végeztetett, mintha hívná társát, hogy „most már mehetünk!“ de az a másik, kinek hófehér szakállja szinte világít, szemehől egy egész fajnak gyűlölete és fufangja villog, menzi nem akar, balkeze csontos ujjait ajkához illeszti, mintegy figyelve a keresztre feszített lény vonásait, mintha csak mondaná: „Nem, még nem hiszek neki! Még tehet kárunkra valamit. Még nem halt meg! Várjunk...“

Várhatsz nyomorult farizeus. Roszul végeztetek hóhér munkátokat. Ő csakugyan nem halt meg, és nem is fog soha, mert az igazság túléli az árulást, minden fondorkodástokat, gasszást és hizelgést... ah, az igazság örökké él! — — —

GABÁNYI.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvárt, 1884. szeptember 6.

— A KIRÁLY ÁRADON vasárnap fogadta a küldöttségeket, melyek üdvözlő beszédeire kegyesen válaszolt. A hunyádmegyei küldöttségnek megígérte, hogy Erdélyt nem soká meglátogatja.

— OPERA A KOLOZSVÁRI SZÍNHÁZBAN. A színház igazgatóságának körében a legkomolyabban foglalkoznak azzal a tervvel, hogy az operát szervezzék. Nehány jobb magánénekeseket szerződöttnak a mostaniak mellé s a könnyebb fajú operákhoz szükséges személyzet összeállításán működnek. A tárgyalások ez irányban már tovább mentek a kezdetnél, sőt egy-két kiválóbb magánénekesre nézve bevégzett tények.

— SÁMI LÁSZLÓ siremlékét, nem mint eleintén tervezve volt e hóban, hanem október 15-én állítják fel megfelelő kegyeletos ünnepélyességgel.

— Ó-SZÉKELY BALLADA. Az „Élet és Irodalom“ január 20-iki 4-ik számában „Dézsfalvi Kalára“ czimvel közöltünk egy gyönyörű balladát, melynek tárgya a Romániába kiment székelő leány tragikum. A „Magyar Salon“ legutóbbi szeptemberi száma „Rofai Kalára“ czimvel hozza e ballada egy másik variánsát. E variáns annyiban különbözik a lapunkban közölt alaktól, mennyiben egy egész motívum hiányzik belőle. Az „Élet és Irodalom“ közlése szerint Dézsfalvi Kalára, miután áldozatává lett a bojár gazdagságának, a tömlőczét őrző katona iránt gyul kölcsönös szerelemre s nem hajtva a bűnét megbánt, őt visszahívó bojárral, vele megy el, az övé lesz. A „Magyar Salon“ a leány anyjával mondatja el az átkot, melyet lapunkban szegény Dézsfalvi Kalára maga hangoztatott a „paplanos ágyu“ bojár fejére.

— „A DARWINISTÁK.“ Schweitzer G. 3 felvonásos vígjátéka, mint premier, nem nagy sikert aratott hétfőn este a városunkban időzött idegenekkel zsufolásig megtelt nyári színházban. A mesebeli fogások a levél- és tárgy összecserélések motívumain fordulnak meg; a nyelv minden költőiség nélküli próza, elmésség nélkül, néhány sértően plump élczzel. A két első felvonás határozottan unalmas s csak a harmadik

felvonás kárpótól élénkségével a két elsőrt. Nem iránytű, mint a czimből képzelnők; a darwinismus csak külső körülmény bizonyos szerelmi történet körül. A darab Medgyaszay Evelin k. a. jutalomjátékára került színre. Második előadása alkalmával a színház már kevésbé volt látogatott.

— ANDRÁSSY GYULA GRÓF családjával a tegnap Kolozsvárt időzött. A hesdái havasokon fekvő nagy birtokából jött a család s Munkácsy látogatását fogadandó utazik haza. Végig járták a város főterét s több kereskedés előtt megállottak, apróra nézve meg néhol a kirakatokban látható hazai iparcikkeket, kivált a székelly szőnyeg és szőttes neműeket. A gróf este Bánffy Béla gróf vendége volt.

— STROGOFF MIHÁLY czimű idegen látványosság lett szombaton és vasárnap a művészet nemzeti templomában az erdélyi részekből mindenünnen itt időző vendégek előtt bemutatva. Miután nyári színházunk ilyeszerű látványosságra nem bir berendezéssel, a darab maga pedig sem hazafias, sem költői beccsel nem bir, képzelhetőleg a két est eredménye akár élvezet, akár elmélkedés tekintetében nem felelt meg a ritka és fontos alkalomnak.

— BÁRÓ BÁNFFY GYÖRGYZENÉ ir Vedres Gyula „Kurucz Pali“ népszínművére. Színházunk derék jellemzésére felkeresésére a nemes báró készségesen elfogadta az előforduló dalok megzenesítését s megígérte, hogy a közeli téli saisonra, körülbelül deczemberre készlen lesz a munkával.

— UTCZÁINK ÉS TÉREINK megnépesültek volt a hét elején. Csak most látszott meg valójában, hogy mennyi az idegen városunkban, hogy a szeptemberi vásár is megnyitott. A különböző kiállításokon, közhelyeken zsufolásig volt közönség. Az állat- és ipartanonczkiállítás, a lófuttatás és unitarius zsinat annyi népet vonzott össze, hogy a szállók nem voltak elegek.

— AZ URI KASZINÓBAN hétfőn házi-estély volt, melyet évenként a lóverseny alkalmából szoktak rendezni; az itt időző arisztokratia köréből szép számmal voltak s folyt a tánc Pongrácz Lajos talpalá valója mellett kora reggelig.

— A KOLOZSVÁRI munkakiállításon a szövevény tanműhelyek elárusított és megrendelt vászonmunkákból mintegy harmadfél ezer frt vétetett be. Különösen a deési, csikszeredai vászonmunkák voltak kelendőek.

— AZ ÁLLATKIÁLLÍTÁS szerdán zárattott be Kolozsvárt. Délután 4 órakor elővezették a díjazott állatokat és tulajdonosaiknak átadták a jutalmakat. Igen sokan, kik előtt az állattenyésztés érdeke nagyobb saját előnyüknél is: visszaajándékozták a díjaikat az egyesület céljaira. Az idekiállítás statisztikai adatai felülmúlják az eddigieket úgy az állatok minősége, mint a látogatók száma tekintetében. A bevétel három nap alatt ezer frtot közelített meg.

— SZÁSZ KÁROLY miniszteri tanácsos kedden d. e. egyhangulag budapesti ref. lelkészé jelöltetett ki. Miután a budapesti lelkész egyszersmid Dunántuli superintendens is, a püspöki beigtatás okt 25-én lesz, mely alkalommal a beigtatást Nagy Péter erdélyi püspök fogja végezni. Szász Károly püspökké létele az irodalomra nézve is nyereségnek tartjuk, miután most a lélekhez közelebb álló functioiba lép, mint a minő a rideg állami administráció.

— A KOLOZSVÁRI DALKÖR M.-Vásárhelyre rándult át. Csütörtökön este rendes dalestélyt tartott a városi vigadóban, s válogatott közönség előtt énekelte le az 5 pieceből álló műsort, azzal a harmoniával és precisitással, a mely a Lányi Ernő karnagy vezetése alatt már ismeretes. A műsor a Vásárhely elénekelendő darabokból állott. Dalkörünk saját alapja javára rendezi a székelly fővárosban hangversenyét.

— A SZÉKELY FÜRDŐK SAISONJA. Székellyföldön a néhány nap óta tartó hideg szél esővel váltokozva, annyira lehütötte a levegőt, hogy a meleg kabátok előkerültek a szekrényből s minden ember takarodik haza a fürdőkről. Tusnádon alig van pár vendég; Málnásról hazajött a fürdőorvos is. Előpatakon nincs vendég, azonban azt tartjuk, az oszlás korai. Hátra van még az ősz, a mi a Székellyföldön általában kellemes szokott lenni.

— A TIZENKÉT APOSTOL TANÍTÁSA. Nagybecsű irat jelent meg a keresztényiség második századából, görög kéziratban fölfedezve Philotheos Bryennos nikodemia metropolita által. A konstantinápolyi Szentsír-zárda könyvtárából 1875-ben került elő nyolcz más fejezettel együtt. A keresztényiség eredeti értelmét és lényegét ennél megvilágítóbb irat alig látott közelebből napvilágot. Valóságos kincs. Boros György nagy érdemet szerzett magának, midőn a gyűjteményből lefordította a fent megnevezett 5-ik tanítást, melyet Philotheos adott ki s látott el kritikai jegyzetekkel. Összefoglalva látjuk ez iratban a keresztény hit alaptételeit a nélkül, hogy Krisztus életéről s a hozzá csatolt fenéges mythosról csak egy szó említés is történnék.

— A KI A LÁNGOK KÖZT JÁR. Csütörtökön d. u. tartotta Kolozsvárt J. Schalla bécsi mérnök tűzbúvár készülékével próba-előadását. A feltaláló búvár ruhájába öltözve lépett ki a nagy-kaszárnya udvarára, hol őt máglya volt felállítva tűzfából, mely szurokkal, kénkövel és petroleumba mártott gyaluforgácsal töltetett ki. Ezután a mérnök meggyújtotta a máglyákat, melyek egyszerre lobbot vetettek és hatalmas lángoszlopok csapkodtak a magasba. Mikor a máglyák jól meggyultak, a feltaláló kényelmesen besétált, ott járt-kelt, feküdt és a hasábokat egész kényelemmel szórta; a legintensivebb hőfokban, mely a vasat is megolvasszja (1000 fok Celsius) biztosan és munkaképesen tartózkodhatik készülékével, míg az óriási tűz elhamvad. A készülékéhez erősített lég- és vízcsövek segítségével az oltást is pompásan teljesítheti, mert sértetlenül dolgozhat a nagy hőben.

— A PÁRISI GYERMEKKIÁLLÍTÁS okt. 3-án fog megnyitni s arra a világ minden részéről, Ázsiából és Amerikából is folytat be jelentkezők, melyek száma eddigelé 1800-ra megy. A bizottság minden jelentkezőt nem fogadhat el s a külföldieket a fényképek segítségével vizsgálja fölül, a mi természetesen fölöttébb nehéz munka. Mikor a gyermekek már együtt lesznek, orvosi és megvizsgálják őket, hogy ragályos bntegségek elterjedését lehetetlenne tegyék. Három éven felüli gyermekeket egyáltalán nem bocsátanak a kiállításra. Páris városa már átengedett a Champs Elysées-n egy pavilont a kiállítás számára, melyet elegánsul föl fognak díszíteni gobelinekkel és virágokkal. Virágok közé helyezik a párnás székeket, melyen az illető mamák és dajkák foglalnak helyet a gyermekekkel. Az itélő bizottságot festőkből, szobrászokból és orvosokból alkítják meg. Az első díj 1000 frank. Eddig is számos ajándékot bocsátottak a bizottság rendelkezésére, kiosztandó jutalmul. E kiállítással összeköttetésben lesz a dajkák kiállítása is. A legszebb csecsemő dajkája arany érmet kap. A kiállítás órái alatt katonazene lesz, a mivel a gyermekek elmaradhatlan krákogása harmoniálni tartoznék.

— LASSALE HALÁLÁNAK ÉVFORDULÓJA mult hó 31-én volt. Csütörtökön volt husz éve, a mikor a munkások profétája olyan szerencsétlen véget ért. Lassale tudvalevőleg Rakovitz Jaco oláh bojár lőtte le párbajban. Lassalenak Rüstow zürichi ezredes volt segéde. A párbaj Genftől egy órányira történt a berriehi erdőben. Az ellenfelek majdnem ugyanazon pillanatban lőttek, s Lassale baloldaja csipőjében kapott sebet. A mikor Genfbe elvitték kocsin, még volt annyi ereje, hogy több lépcsőn támogatás nélkül ment szobájába. Az orvosok a sebet azonnal halálosnak jelentették ki, táviratilag hívták Chalins tanárt Heidelbergből Genfbe, de már emberi tudomány nem segíthetett rajta. Aug. 31-én meghalt, holttestét roppant tömegű munkás kísérte Boroszlóban sirjába.

— BISMARCK HERCZEG — osztrák. A legújabb kutatások szerint Bismarck herczeg osztrák eredetű. A híres államférfi ugyanis Kniphofi Bismarck Frigyes Ágost ősunokája. Bismarck Frigyes Ágost neje pedig hoföldi Dewitz Stefánia volt, a híres Derfflinger György porosz tábornok unokája, ki egy felső-ausztriai most is virágzó paraszt családnak az ivadéka.

Tartalom: Az új kor szelleme. Dr. Esterházy Sándor. — Uj világ. Tolnai Lajos. — Ki tud szeretni. Esterházy Sándor. — A nagybácsi elbeszélése. Ferenczi Zoltán. — Egy komédiának utolsó felvonása. Abonyi Á. — A „székelid örültek“ társasága. György Aladár. — Egy pessimista naplójából. Lányi Ernő. — Pesti posta. Gabányi. — Különfélék. — Tárca. Népelet és társulás. Felméri Lajos.